

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนวดแผนไทยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนวดแผนไทย โดยมีการนำสมุนไพรมานำมาใช้ในกิจกรรม จำนวน 14 คน แยกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ผู้ประกอบการที่มีลูกจ้าง มีชื่อสถานประกอบการมีลูกจ้างตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป
2. รับจ้างนวดตามบ้านผู้ใช้บริการ ติดต่อลูกค้าจากทางโทรศัพท์เรียกให้ไปนวดที่บ้าน
3. บริการนวดในบ้านของตนเอง
4. แพทย์แผนไทยประจำอยู่ในโรงพยาบาลหรือหน่วยงานของรัฐ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นการใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง โดยใช้เครื่องมือ ดังนี้

1. สัมภาษณ์แบบเจาะลึก หมดนวดแผนไทย กลุ่มตัวอย่างใน 4 ประเภทเหล่านี้ได้แก่ผู้ประกอบการ รับจ้างนวดตามบ้านผู้ใช้บริการ บริการนวดในบ้านของตนเอง และแพทย์แผนไทยประจำอยู่ในโรงพยาบาลหรือหน่วยงานของรัฐ

2. ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สังเกต พร้อมบันทึกภาพ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ ตำรา เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ
3. สร้างเนื้อหาโดยภาพรวม แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษานำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และใช้ดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางเชิงคุณภาพ จึงมีวิธีการดำเนินเก็บข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วารสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากเว็บไซต์ สมาคมแพทย์แผนไทย หอจดหมายเหตุ เอกสารสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์และตราด วิทยานิพนธ์ทั้งไทยและต่างประเทศ
2. ทำหนังสืออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จากนั้นเริ่มลงมือเก็บข้อมูลภาคสนาม นัดแนะสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) กลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มตัวอย่างและการสัมภาษณ์ใช้การสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างหลายครั้งจนกระทั่งได้ข้อมูลอิ่มตัว (Saturation) คือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นมาอีก ประเด็นต่างๆ ที่ศึกษามีข้อมูลครบถ้วนและความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีคำอธิบายเพียงพอแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนวดแผนไทย ได้แก่ ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์ วิธีการ ขั้นตอนการนวด วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษา ต้นทุนในการลงทุนกิจการ ความสัมพันธ์ระหว่างสมุนไพรและการนวดประคบ ปัญหาและอุปสรรคในการรักษาด้วยแพทย์แผนไทย
2. ผลลัพธ์ที่ได้จากการออกสัมภาษณ์ จะนำไปรวบรวม วิเคราะห์และอภิปรายในรูปแบบของการสัมภาษณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับ การวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวกับคำถามปลายเปิด และจัดกลุ่มคำตอบที่คล้ายหรือเหมือนกัน แล้วนำเสนอให้อยู่ในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ และอภิปรายอยู่ในรูปแบบความเรียง